

У спеціалізовану вчену раду Д 26.133.06
у Київському університеті імені Бориса Грінченка

В І Д Г У К

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора

Коваль Людмили Вікторівни

на дисертаційну роботу Руденко Ніни Миколаївни

«Підготовка майбутніх учителів початкової школи

в умовах коледжу до застосування інтерактивних

технологій на уроках математики»,

подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук

зі спеціальності 13.00.04 — теорія і методика професійної освіти

В умовах реформування системи вищої освіти України значна відповідальність за якість професійної підготовки майбутніх учителів покладена на педагогічні коледжі. У зв'язку з цим важливо повною мірою враховувати нові вимоги до підготовки педагогічних кадрів, зокрема професіоналів нової генерації, з конкурентоздатним рівнем кваліфікації, які мають не лише орієнтуватися в типових педагогічних ситуаціях, а й організовувати навчальну діяльність молодших школярів на основі цілеспрямованого, методично грамотного застосування інтерактивних технологій навчання. Саме інтерактивні технології відіграють важливу роль у процесі навчання математики в початковій школі, оскільки стимулюють пізнавальну активність учнів, сприяють розвитку їх логічного мислення та формуванню позитивного ставлення до цієї галузі знань. У контексті зазначеного можна стверджувати, що тема «Підготовка майбутніх учителів початкової школи в умовах коледжу до застосування інтерактивних технологій на уроках математики» є своєчасною для наукового пошуку.

Усвідомлюючи актуальність і перспективність проблеми, дисертантка коректно сформулювала об'єкт і предмет дослідження, поставила за мету розробити, обґрунтувати та впровадити педагогічні умови підготовки майбутніх учителів

початкової школи до застосування інтерактивних технологій на уроках математики.

Відповідно до мети чітко визначені завдання дослідження, для розв'язання яких використано комплекс теоретичних, емпіричних і статистичних методів. Позитивним є те, що вони добиралися авторкою відповідно до конкретного етапу наукового пошуку в послідовності, заданій програмою дослідження.

Аналіз дисертації Руденко Н. М. дозволяє стверджувати незаперечність наукової новизни та теоретичного значення одержаних результатів. Зокрема, вперше визначено: структуру готовності майбутнього вчителя початкової школи до застосування інтерактивних технологій навчання на уроках математики; обґрунтовано педагогічні умови підготовки майбутніх учителів початкової школи в умовах коледжу до застосування інтерактивних технологій навчання на уроках математики; здійснено відбір інтерактивних технологій навчання та запропоновано їх концентричне застосування на уроках математики відповідно до цільового призначення, дидактичної мети та з урахуванням особливостей мислення й пізнавальної активності молодших школярів.

Поза сумнівом є практичне значення дисертації, оскільки воно заповнює одну із прогалин методики професійної освіти – містить самостійно розроблене автором ресурсне забезпечення (навчальна програма авторського спецкурсу «Інтерактивні технології на уроках математики в початковій школі», навчальний посібник «Практичні поради та методичні рекомендації для студентів коледжу щодо застосування інтерактивних технологій на уроках математики в початковій школі»), яке дозволяє в умовах педагогічного коледжу здійснювати підготовку майбутніх учителів початкової школи до застосування інтерактивних технологій навчання на уроках математики.

Дисертаційне дослідження Руденко Н. М. виконане відповідно до науково-дослідної теми Київського університету імені Бориса Грінченка “Філософські, освітологічні та методичні засади компетентнісної особистісно-професійної багатoproфільної університетської освіти”.

Структура дисертації переконливо віддзеркалює логіку дослідницького задуму і відтворює результати наукового пошуку.

Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, кожний з яких характеризується певним внеском у розвиток теорії і методики професійної освіти; загальних висновків, списку використаних джерел та додатків.

У першому розділі «Теоретичні засади підготовки вчителів початкової школи до застосування інтерактивних технологій на уроках математики», зважаючи на комплексний і міждисциплінарний характер дослідження проблеми, Руденко Н. М. здійснює багатовекторний аналіз наукового доробку як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, і на цьому підґрунті аргументовано доводить авторську позицію відносно змістового наповнення двох груп (перша група - «учитель», «учитель початкової школи», «професійна підготовка майбутніх учителів початкової школи», «технології», «технології навчання», «інтерактивні технології навчання», «професійна компетентність», «зміст, форми і методи навчання»; друга група – «мислення», «математичне мислення», «здібності», «задатки», «математичні здібності», «творчість»)) основних понять дослідження.

Відзначаємо особливо конструктивним підхід щодо характеристики виокремлених дефініцій, оскільки він безпосередньо пов'язаний, з одного боку, з професійною підготовкою майбутніх учителів початкової школи в умовах педагогічного коледжу, а з іншого – з процесом професійно-особистісного розвитку студентів під час вивчення фахових дисциплін. Усе це в комплексі дає можливість уявити правомірність і глибину досліджуваної проблеми, а також потужну теоретичну базу дисертаційної роботи здобувачки.

Принагідно підкреслимо цілковито вмотивовану авторську позицію під час характеристики інтерактивних технологій у процесі вивчення математики в початковій школі. Зауважимо, що дисертантка змогла вдало розмежувати поняття «інтерактивні методи» та «інтерактивні технології», що є вкрай важливим для рецензованого дослідження.

Особливого схвалення заслуговують ще два такі аспекти дослідницького задуму. По-перше, обґрунтування тез, що майбутній педагог має чітко уявляти: з якою метою він використовує на уроках математики інтерактивні технології. По-друге, твердження, що оволодіти інтерактивними технологіями студенти можуть

лише в діяльності завдяки проектуванню, моделюванню та проведенню інтерактивних уроків, їхньому самоаналізу та аналізу під час педагогічної практики.

Позитивно оцінюємо запропоноване концентричне застосування інтерактивних технологій відповідно до цільового призначення, дидактичної мети та з урахуванням особливостей мислення, пізнавальної активності молодших школярів. Вважаємо, що такі напрацювання доцільно розглядати як орієнтири для майбутніх педагогів у подальшій професійній діяльності.

Особливу увагу в першому розділі привертає комплексний аналіз змістового наповнення підготовки майбутніх учителів початкової школи до проведення уроків математики на основі впровадження інтерактивних технологій. Те, що в пункті 1.3 встановлені кореляційні зв'язки та зазначені певні відмінності між стандартами професійної освіти й загальної початкової школи, ще раз засвідчує позицію авторки відносно доцільності практико-орієнтованого процесу навчання студентів в умовах педагогічного коледжу.

У другому розділі «Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів початкової школи в умовах коледжу до застосування інтерактивних технологій на уроках математики» представлено авторське бачення характеристики феномену «готовність майбутніх педагогів до застосування інтерактивних технологій на уроках математики в початковій школі»; здійснено діагностику рівнів цієї готовності; обґрунтовано педагогічні умови, за яких процес формування готовності набуватиме позитивної динаміки.

Окремо слід зазначити, що на основі аналізу психолого-педагогічної літератури дисертантка вдало дає визначення поняттю «готовність майбутніх педагогів до застосування інтерактивних технологій на уроках математики в початковій школі» як інтегроване професійно-особистісне утворення, що має складну багатокомпонентну структуру і засвідчує його здатність ефективно використовувати інтерактивні технології з метою підвищення якості навчання учнів. А далі, на основі цього, здобувачка детально розкриває структуру готовності як в описовому, так і наочному (у вигляді таблиці с. 110) форматі.

У пункті 2.2, де представлена діагностика рівнів готовності майбутніх

педагогів до застосування інтерактивних технологій на уроках математики в початковій школі, авторка по суті відображає результати констатувального етапу експерименту. Вважаємо, що Руденко Н. М. змогла поєднати теоретичні узагальнення щодо визначень понять (критерії, показники, рівні) з власними дослідженнями, підтвердженими експериментально.

Заслуговують на увагу обрані наукові підходи (особистісно-орієнтований, компетентнісний, системно-синергетичний, діяльнісний, міждисциплінарний), що розглядаються методологічними орієнтирами дослідження.

Обґрунтовуючи педагогічні умови підготовки майбутніх учителів початкової школи в умовах коледжу до застосування інтерактивних технологій на уроках математики, авторка послідовно й переконливо доводить, що вони мають сприяти формуванню готовності студентів до проведення уроків математики на основі впровадження інтерактивних технологій.

У третьому розділі «Організація та проведення формувального етапу дослідження» висвітлено етапи, методику та результати експериментальної роботи, здійснено перевірку ефективності педагогічних умов підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інтерактивних технологій на уроках математики.

Заслуговує на схвалення опис формувального експерименту, в якому авторкою розкривається, яким чином комплекс педагогічних умов впливав на розвиток усіх компонентів готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування інтерактивних технологій на уроках математики. Досить детально представлені розроблені дисертанткою навчально-методичні матеріали щодо впровадження авторського спецкурсу, організації педагогічної практики, науково-дослідної та самостійної роботи студентів, створення портфоліо інтерактивних уроків математики. Позитивна динаміка переконливо засвідчила якісні зміни в мотиваційно-цільовому, когнітивному, операційному та рефлексивному компонентах готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування інтерактивних технологій на уроках математики.

Загалом позитивно оцінюючи наукове та практичне значення отриманих дисертанткою результатів, слід відмітити певні дискусійні положення, а також

висловити окремі побажання:

1. У вступі дисертації (с. 7-8) та авторефераті (с. 3-4) по-різному названі педагогічні умови: «педагогічні умови підготовки майбутніх учителів до застосування інтерактивних технологій на уроках математики в початковій школі» (предмет, мета, наукова новизна) та «педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів до застосування інтерактивних технологій на уроках математики в початковій школі» (завдання дослідження). Хоча план, логіка експериментальної роботи свідчать, що авторкою висвітлюються саме умови підготовки майбутніх учителів до застосування інтерактивних технологій на уроках математики в початковій школі. Отже, на нашу думку, це зауваження потребує окремого пояснення.

2. Схвально оцінюючи запропоноване дисертанткою концентричне застосування інтерактивних технологій (від простих до більш складних), яке враховує вікові особливості дітей молодшого шкільного віку та сприяє підвищенню якості математичної освіти, вважаємо, що більше уваги треба приділити висвітленню процесу підготовки майбутніх учителів до застосування інтерактивних технологій на уроках математики в початковій школі в умовах педагогічного коледжу, а не просто характеристиці інтерактивних технологій на уроках математики в початковій школі.

3. Вважаємо, що робота значно виграла, якби під час опису експериментального дослідження (розділ 3) Руденко Н. М. детальніше спинилася на висвітленні процесу підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інтерактивних технологій на уроках математики в початковій школі в курсі «Методика навчання математики в початковій школі».

4. На нашу думку, використання словосполучень «вчитель молодшої школи», «випускник молодшої школи», «протягом навчання в молодшій школі» (с.56, 63 та ін.) є неправомірним, оскільки в нормативних документах серед інших такий тип школи зазначається як початкова. Тому слід уживати: вчитель початкової школи, учень початкової школи, протягом навчання в початковій школі.

Водночас стверджуємо, що висловлені зауваження не впливають на значущість дослідження, позитивну оцінку отриманих результатів, їх обґрунтованість, новизну та важливість для розвитку теорії і методики професійної освіти.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Руденко Ніни Миколаївни є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, що має теоретичне та практичне значення. Вірогідність здобутих результатів та їх об'єктивність забезпечується методологічною й теоретичною обґрунтованістю вихідних засад; тривалим періодом дослідження; репрезентативністю і статистичною значущістю експериментальних даних; використанням методів дослідження, адекватних об'єкту, предмету, меті й завданням дослідження.

Текст автореферату ідентичний основним положенням дисертації, які достатньо апробовані, впроваджені в практику роботи закладів освіти і знайшли схвалення на наукових семінарах та конференціях різного рівня. Опубліковані праці відображають основні результати дослідження.

Загалом, представлена робота відповідає чинним вимогам пп. 9,11 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника» (затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 року №567), а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук,
професор кафедри початкової освіти
директор Інституту психолого-
педагогічної освіти та мистецтв
Бердянського державного
педагогічного університету

Л. В. Коваль

Учений секретар,
доцент

О. І. Попова

Підпис Коваль Л.В.
засвідчую
Пр. фактис

